

Cursus Thora

(7) Parasjat Tol'dot

Driebergen, 15 maart 2011

Willem J. Ouweneel

Par. (W'élèh) tol'dot (Jitzchaq)
('geboorten') (Gn 25:19 – 28:9)

Geboorte van Esau en Jakob; Isaak en
Abimelech; de strijd om de
eerstgeboortezegen; vlucht van Jakob

Onderverdeeld:

- I. Gn 25:19-26:35 (1e les)
- II. Gn 27:1-28:9 (2e les)

Toledot

Sleutelwoord in Gn! (eerder in 2:4; 6:9; 10:1,32;
11:10,27v.; 25;12v.)

Van Hebr. *j-l-d*, ‘baren’ én ‘doen baren’: verwekken
(zo in vs19b) (*j’ladim* = kinderen)

Meestal ‘nakomelingen, afstammelingen’, maar in
2:4 ‘geschiedenis’ óf ‘wordingen, oorsprongen’
(Sforno in 25:19 ‘levensverhaal’: de gebeurtenissen
die uit Isaaks dagen ‘geboren’ werden)

‘Verbidden’

Rebekka onvruchtbaar, dus afhankelijk van Gods genade (vgl. Sara, Rachel, Hanna, Elisabet, Sion [Js 54:1]!) > gebed (vs20) *Geen bijvrouw!*

20 jaar wachten! (vgl. intussen Ismaëls 12 zonen!)

‘Verbidden’ = door gebed overreden: Gn 25:21; 2Sm 21:14; 2Sm 24:25; 1Kr 5:20; 2Kr 33:13,19; Ea 8:23; Js 19:22 (past niet bij predestinatieleer...)

22b: eenvoudig geloof

Profetisch woord

Tweeling: principe van soevereine verkiezing (vgl. Ismaël en Rm 9:10-12) (haat pas in Ml 1:2v.!)
Ismaël en Rm 9:10-12) (haat pas in Ml 1:2v.!)

Vs23: twee kinderen > twee volken; ‘vaneenscheiden’: vanaf het begin twee versch. wegen (Rasji)

‘meerdere zal aan de mindere ondergeschikt zijn’
(vgl. Kain/Abel, Jafet/Sem, Haran/Abram,
Ismaël/Isaak, Ruben/Jozef: nooit de oudste!)

Vgl. 1Ko 15:46, ‘eerst het natuurlijke, dan het geestelijke’

Namen

Esau: ‘harig’

admoni: ‘rossig’ (vgl. *adamah*, ‘rode aardbodem’ > *Adam*, ‘uit de rode aarde’) > *Edom*, ‘rood’ (vs30)

Ja‘aqov: van *aqêv*, ‘hiel’ (niet per se ‘hielenlich-ter’ [27:36], maar ‘hielvasthouder’ [Hs 12:4!] of ‘opvolger’):

Heilshistorisch: (a) (de God van) Jakob/Israël laat Esau/volkerenwereld nooit los! (b) het rijk van Jakob volgt direct op dat van Esau (‘Rome’!)

De twee mannen: karakter

Esau een JAGER (doder van dieren),

Jakob huiselijk/rustig/geregeld leven (HSV:

‘oprecht’?? zo Rasji); later een HERDER

(verzorger van schapen) (als Abraham & Isaak)

(vgl. Nimrod [10:9] < > Mozes, David, Christus)

Vs28: Isaak: ‘natuurlijke’ liefde tot Esau

(Rebekka: geestelijke motieven in háár liefde!?)

De twee mannen: daden

Vs29-34: Esau *verkoopt* eerstgeboorterecht (Hb 12:16, minacht Gods gave),

Jakob *koopt* 't zonder op Gods belofte te vertrouwen (waardeert Gods zegen, maar loopt er altijd op vooruit; zijn hart was goed, maar zijn vlees regeerde het – tot op zijn komst naar Egypte)

Vgl. Mozes in Egypte: wachten op Gods tijd

Rasji: dit was de dag dat Abraham stierf, zodat hij de weg van Esau niet hoefde te zien

(Jakob & Esau toen 15 jaar)

Drie vrouwen

Alle drie: lessen met hun kinderen (Jh 1:12v.):

Eva: ‘niet uit bloed’ (Rm 3) (Kain haar eigen zoon!)

Sara: ‘niet uit de wil van het vlees’ (Rm 7) (zij stelde Abraham voor Hagar te nemen!)

Rebekka: ‘niet uit de wil van de mens’ (Rm 9) (die zou Esau verkiezen boven Jakob!)

maar ‘uit GOD geboren’!

Isaak in Gerar (a)

Gn26: dit is de enige eigen geschiedenis van Isaak!

Herhaling van de geschiedenis (vgl. Gn 13 & 20)
(contrast met 25:11!)

Vs2,24: JHWH verschijnt ook aan déze drager van
de goddelijke belofte! (zo álle drie patriarchen)

Vs2 niet naar Egypte! (Gerar behoort ook tot het
beloofde land; vgl. vs3: ‘dat land’ = land van de
Filistijnen; vs1)

Isaak in Gerar (b)

Vs3v.,24: herhaling van de landbelofte (Gn 13:15; 15:18) & volkbelofte (12:3; 18:18; 22:18)

Vs5: nieuw motief: Abr.'s trouw! (= Gn 22! Rasji)

Vs7-11: herhaling van de geschiedenis (Gn 13 & 20; maar hier waren wel 2 zoons! Nachmanides)

Vs8: werkelijke relatie kan niet verborgen blijven (Rasji, Rasjbam: geslachtsgemeenschap) (SV: 'jokkende' [*joking*] = schertsen, vgl. 19:14)

N.B. Rebekka nooit van Isaak afgenomen, zoals Sara

Vier maal vier

Abraham: vier *altaren*

Isaak: vier *putten*

Jakob: vier *gewijde stenen*

Jozef: vier *stel kleren*

De bronnen verstopt

Uitgangspunt: Gods zegen >> jaloezie (12-14)

Dichtstoppen van de putten: bronnen van zegen
wegroven

Nachmanides: vervuld in Israëls geschiedenis!

(ook kerkgeschiedenis: zie Jh4:14; 7:38v.: H. Geest!)

Zo vandaag! (Abrahams graven = als in de begintijd
van de Gemeente) (geen nieuwe bronnen, maar die
van de begintijd) Verstopte bronnen bijv.: leer v.h.
koninkrijk Gods, leer v.d. Heilige Geest

Vier putten

- (1) *ʿEseq* (vs20): ‘twist’ (met de herders van Gerar)
- (2) *Çitna* (vs21): ‘vijandschap’ (idem)
- (3) *R’chovot* (vs22): ‘ruimten’ (‘JHWH heeft ruimte gemaakt’: ruimte van/voor de Geest)
- (4) *Sjiv^ca* (vs25,33): ‘zeven’/‘eed’ (21:28-31; hier nadruk op ‘eed’: vs31)

Parallel Abraham – Isaak

- (a) Verschijningen van JHWH (vs2,24)
- (b) ‘Verraden’ hun vrouwen (7-11)
- (c) Altaar, naam van JHWH aanroepen, tent (pelgrimschap) (25)
- (d) Verbond met Abimelech & Pichol (26-31):
‘JHWH is met u’ (na openen v.d. putten!):
Isaak erkend als nieuwe drager v.d. belofte

Esau's vrouwen

26:34v. (uitgangspunt voor Gn 27): Esau neemt twee Hethietische (heidense) vrouwen! (40 jr: als Isaak)

Kwelling voor zijn ouders (vgl. 24:1-4) (maar ook hun slapheid [vgl. Gn 24!] & invloed van Gerar?)

Gn 27: Esau wil wel de materiële zegen, maar niet Góds zegen (of: wel zegen, maar niet Gód)

Vgl. Ml 1:2v.: Esau niet *bij voorbaat* ‘verworpen’, maar omdat hij zich ontpopte als een ‘ongoddelijke’ (Hb 12:16) [einde 1^e les]

Het familiebedrog: I. Isaak (a)

I. *Isaak*: ‘oud’ – maar zou nog 43 jaar leven!!

(vgl. 35:27-29, minstens 20 jaar na Jakobs vlucht)

Gebrek aan inzicht (‘blind’; laat zich leiden door natuurlijke begeerten, niet door Gods ‘zicht’)

Vgl. Dt 34:7 de heldere blik van de oude Mozes!

Vgl. 26:35 ‘bitter’ – maar geen kracht tot correctie
(vgl. Eli & zijn zonen, 1Sm 2)

Het familiebedrog: I. Isaak (b)

Wéét Isaak niet:

- (a) van de profetie in Gn 25:23 (aan Rebekka),
- (b) dat Esau zijn eerstgeboorterecht verkocht had (25:31-34)!?

Waarom zegen koppelen aan wildbraad (het geestelijke aan het natuurlijke)?

Tóch zal Isaak, als drager van de beloften, straks ware profetieën uitspreken (vs28v., 39v.; 28:3v.)

Het familiebedrog: II. Esau

II. *Esau*: oneerlijk: heeft zijn eerstgeboorterecht verkocht

Zijn toorn (vs36,41) niet ‘billijk ontstoken’
(vgl. Jona in Jn 4)

Esau ‘ongoddelijk’ (Hb 12:16, ‘onheilig’, ‘onverschillig’): wil wel de zegen, maar niet de Zegenaar (God)!

Het familiebedrog: III. Rebekka

III. *Rebekka*: erkende Gods verkiezing, maar handelt uit eigenwil (vgl. 25:22b, ‘de Here vragen’!)

Eens verliet zij alles om Isaak, nu bedriegt zij hem

Neemt initiatief tot het bedrog: (a) bokkenvlees, (b) bokkenvellen, (c) kleren van Esau

Vs13: roept vloek over zich af!! > zal haar zoon nooit weerzien (haar dood zelfs niet genoemd)

Het familiebedrog: IV. Jakob (a)

IV. *Jakob*: waardeert de belofte, maar gebruikt steeds valse middelen om die te ontvangen

Heeft bedrieglijke natuur van Laban en Rebekka...

Later zelf door Laban in het duister bedrogen met Lea (29:23)

Laat zich leiden door moeder in plaats van zelf verantwoordelijkheid te nemen (was toch niet jong meer!)

Het familiebedrog: IV. Jakob (b)

Vs 11v.: vals protest; hypocriet: ‘bedrieger *schijnen*’

Vs20 zelfs naam van JHWH ‘ijdel’ gebruikt! (‘uw’
God: imiteert Esau)

Heeft 20 jaar moeten lijden door zijn bedrog

Moest later zelf zijn handen kruisen om de ‘goede’
persoon te zegenen (48:13-19)

Vs22 ook óns gevaar: stem van ‘Jakob’, handen (&
‘geur’) van ‘Esau’ (vgl. 2Ko 2:14v.)

Leeftijd van Jakob en Esau

Jakob bij komst naar Egypte 130 jaar (Gn 47:9)

Dit was na 7 jaar voorspoed & 2 jr honger (45:6)

Begin van deze 9 jaar : Jakob $130 - 9 = 121$ jaar

Jozef toen 30 jaar (41:46) >> Jakob $121 - 30 = 91$

jaar bij geboorte van Jozef (d.i. direct na de 2 x 7
= 14 jaar, 30:22-25)

Jakob dus $91 - 14 = 77$ jaar bij zijn vlucht

Isaak toen $77 + 60 = 137$ jaar (dus nog 43 jaar tot
zijn dood, 35:28)

De zegen van Jakob

- Vs28v. zegen over ‘toekomstige dingen’ (Hb 11:20)
- (a) Zegen van de oogst (in het beloofde land)
 - (b) Heersen over de volken
 - (c) Heersen over de eigen broeders (Esau & zonen?
& zonen van de bijvrouwen!? Ibn Ezra)
 - (d) Vloek en zegen (Gn 12:3)
- (toch niet de diepte van Gn 49 of Dt 32v.) (28:3v.
gaat al dieper!) :

De zegen van Esau (a)

Vs33 Isaaks schrik: hij heeft Gods weg doorkruist!
Herroept de zegen niet (had wel gekund!?).

Inkeer: erkent dat de zegen naar Gods bedoeling
voor Jakob is

Vs34,38 ‘weende’: vgl. Hb12:17, tranen om de
verloren zegen (ook om God, de Zegenaar!?)

Vs36 Jakob heeft zijn eerstgeboorte ‘genomen’!?

‘Bedrogen’: van *‘aqav*, net als *Ja ‘aqov*; Rasji: ‘mijn
plaats ingenomen’ (als in 25:26)

De zegen van Esau (b)

Vs37 Isaak legt zegen uit: alles voor Jakob, deze zal de heer zijn over ‘al’ zijn broeders

(Sforno: incl. zonen van Ketura & Ismaël;

Nachmanides: incl. zonen van Esau)

(Rasji, Rasjbam: wat van de knecht is, behoort de heer toe; er blijft dus niets voor Esau over)

Vs39 (a) ‘*Ver* v.d. vette streken...’ (alles voor Jakob)

(b) ‘*Van* de vette str.’ ([H]SV): maar dan ver weg van Jakob (Rasji: de Romeinse wereld!)

De opties van Esau/Edom

Vs40 het is mogelijk je los te rukken [Rasji: nl. als Israël Thora-ontrouw is]! zie 2Kr 25

Gods oordeel: Ob :10,18; Ml 1:4; Js 34 & 63

Jakob (Israël) zal heersen over Esau (Edom, volkerenwereld, 'Rome') (tijdens het messiaanse rijk)

Esau/Edom heeft de eeuwen door twee opties:

(a) Vs40 Jakob altijd bestrijden (antisemitisme)

(b) Vs29 Jakob zegenen (en daardoor zelf deel krijgen aan Gods zegen) (zie 32:24-32!)

Jakobs vlucht

Vs41 weg van de haat van Esau

Vs42-46 vrouw zoeken uit de familie (zoals Isaak zelf in Gn24) (God gebruikt de vlucht!)

Vs44 letterlijk ‘enige dagen’ – werd 20 jaar!

Vs45 ‘zal je terughalen’!?! (Rebekka voortijdig dood)

Vs46 huichelachtig

De vlucht beschaamt Jakob: wordt zwerver; door eigen bedrog de zegen vertraagd

Vgl. Israëls ballingschappen (Babel, Rome)

Tweede zegen

28:1 2^e zegen!

Isaak schuldbewust? geen verwijten!

Vs2: 'Neem een dochter van Laban' (dus nicht)

Vs3v.: 'God de Almachtige' (17:1)

Niet eerder genoemd: aartsvaderlijke zegen van

(a) 'uw nageslacht met u'

(b) het land (aan Abraham gegeven!)

Esau

Vs6-9 Esau ook schuldbewust?

Neemt een dochter van Ismaël, dus uit de familie
(godloze imitatie: verschil tussen Hagar's en
Rebekka's familie!)

Machalat = Basmat? (vgl. 26:34; 36:3)

Wil zo Isaaks gunst herwinnen om toch de zegen te
krijgen?

[einde 2^e les]